

SİKKELER IŞIĞINDA KAPPADOKİA'DAKİ KAİSAREİA KENTİNİN SEVERUSLAR DÖNEMİ İMPARATORLUK KÜLTÜ

 Begümay AKBAŞ^a

Öz

Kaisareia kenti Roma İmparatorluğu'nun doğusunda oldukça önemli bir kenttir. Kent yerel bronz sikkelerin yanı sıra gümüş sikkeler de basmaktadır. Bununla birlikte doğu siyasetinde stratejik bir konuma sahiptir. Severuslar olarak adlandırılan Septimius Severus ve ardılları döneminde Kaisareia sikkelerinin tiplerinde bir hareketlilik yaşanmıştır. Bunun nedeni bu dönemde kentin iki defa neokoros unvanı almasıdır. Aynı zamanda Kaisareia sikkelerinin Roma askerlerine ödeme amaçlı kullanıldığı düşünülmektedir. Bu sikke tipolojisinin önemini arttırmaktadır. Roma askerinin desteğini almak imparatorlar için oldukça önemli bir durumdur. Bu nedenle Kaisareia sikkeleri üzerinde Severus Hanedanı propagandası görülmektedir. Parth tehlikesinin arttığı dönemlerde ise Roma askerinin gücünü vurgulan sikkeler basılmıştır. Daha öncesinde yerel tipolojide sikke basan Kaisareia kenti Severuslar Dönemi ile imparatorluk siyaseti ve propagandasını içeren sikkeler basmıştır. Bu makalede Severuslar Dönemi imparatorlarının bastırıldığı Kaisareia kenti sikkelerinin tipolojisi her bir imparator ayrı ayrı ele alınarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucu Kaisareia sikke basımının Roma siyasetinden ne kadar etkilendiği ve imparatorluk kültürünün bu dönemde öneminin artması üzerine incelemelerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kaisareia, Kappadokia, sikke, neokoros, İmparatorluk kültürü.

THE IMPERIAL CULT OF CAESAREA IN CAPPADOCIA DURING THE SEVERAN PERIOD IN THE LIGHT OF COINS

Abstract

Caesarea is a very important city in the east of the Roman Empire. The city mints local bronze coins as well as silver coins. Moreover, it has a strategic position in eastern politics. During the reign of Septimius Severus and his successors, also known as the Severan, there was a movement in the types of Caesarean coins. The reason for this is that the city received the title of neokoros twice during this period. It is also thought that Caesarea coins were used to pay Roman soldiers. This increases the importance of coin typology. Getting the support of the Roman soldiers was a very important situation for the emperors. For this reason, Severan Dynasty propaganda can be seen on Caesarea coins. During periods when the Pathian threat increased, coins emphasizing the power of the Roman soldier were minted. The city of Caesarea, which previously minted coins in the local typology, minted coins containing imperial politics and propaganda during the Severan

^a Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Arkeoloji Ana Bilim Dalı,
begumayakbas@gmail.com

Makale Geliş Tarihi: 01.08.2024, Makale Kabul Tarihi: 06.11.2024

period. In this article, the typology of Caesarea coins minted by the emperors of the Severan Period was evaluated by considering each emperors eparately. As a result of this evaluation, it will be examined how Caesarea coinage was affected by Roman politics and the increasing importance of the imperial cult in this period.

Keywords: Caesarea, Cappadocia, coin, neokoros, Imperial cult.

Giriş

Kaisareia kenti, antik dönemde Kappadokia Bölgesi'nde bulunmaktadır. Kent, özellikle Roma İmparatorluğu'nun Doğu siyasetinde rol oynamıştır. Kent, öncesinde Mazaka ve Eusebeia isimlerini almıştır ancak sikkelerde yalnızca Eusebeia ismi görülmektedir (Baydur, 1970, s. 80-81; Kovacs, 2013, s. 397; Imhoof-Blumer, 1897, s. 1-12; Wroth, 1911, s. xxxiv; Sydenham, 1978, s. 2). Kappadokia Krallığı'nın son kralı olan Arkhelaos Dönemi'nde Augustus'u onurlandırmak için Kaisareia ismini alır (Wroth, 1911, s. xxxiv). İmparator Tiberius, son kral Arkhelaos'u Roma'ya çağırılmış ve orada Arkhelaos'un ani bir şekilde ölmesi ile Kaisareia Roma İmparatorluğu'nun eyaleti haline gelmiştir (Tacitus, II- 42).

Roma İmparatorluğu'na geçişi ile kent Roma'nın doğu siyasetinde stratejik bir konuma yerleşmiştir. Bunun nedeni Roma İmparatorluğu'nun doğu sınırında olması ve eyaletin başkenti olmasındandır. Kappadokia Eyaletini yöneten valinin atlı sınıftan olan praefectus olma ihtimali bulunmaktadır (Speidel, 2014, s. 628). MS 17-70 yılları arasında Kappadokia'daki Roma ordusu, bağımlı müttefik krallıkları ve Roma idari birimlerini de içererek Karadeniz'i Doğu Akdeniz'e bağlayan muhteşem bir askeri ağın parçası olmuştur (Speidel, 2014, s. 627-628). Speidel, Kappadokia için epigrafik verilerin çok az olmasından bahsetmektedir ve bu durum Kappadokia'da bulunan Roma ordusu hakkındaki bilgilerimizi sınırlamaktadır (Speidel, 2014, s. 627). Tiberius Dönemi'nde hala eski krallığın ordularından oluşan Roma birlikleri kullanılırken MS 72'de Vespasianus'un doğu sınırını güvence altına alma isteği ile Kappadokia Bölgesi'ne sürekli garnizon yerleştirilmiştir (Ergin, 2009, s. 166). Ancak bu dönemdeki garnizonlar Melitene ve Satala kentinde ikamet etmiştir (Ergin, 2009, s. 484). Septimius Severus ve Pescennius Niger arasındaki iktidar mücadelesinde de Kaisareia'ya bir Roma garnizonu yerleştirilmiştir (Tekin, 1998, s. 221)

Kaisareia kenti sikkeleri Tiberius Dönemi'nden itibaren hem gümüş hem de bronz sikke basımı yapmıştır. Kaisareia sikkeleri, doğuda gümüş basımı yapan nadir merkezlerden biridir (Karwiese, 2004, s. 102). Hem gümüş hem de bronz sikkelerin Kolkhis'de ve Suriye'de bulunması sikkelerin Roma askerlerine ödeme amaçlı kullanıldığı düşüncesini ortaya çıkarmıştır (Bland, 1991, s. 66). Kolkhis'in Kappadokia ordusu ile bağlantılı olduğu bilinmektedir (Speidel, 2014, s. 636). Kolkhis'te bulunan Gerzeul definesinde Vespasianus'tan Commodus Dönemi'ne kadar olan gümüş sikkeler ele geçmiştir ve bunun dışında tek buluntu halinde Kaisareia sikkeleri ele geçmiştir. Bu dönemde burada bulunan Kaisareia sikkelerinin Roma askerine ödeme amaçlı kullanıldığı düşünülmektedir (Abramzon, 2003, s. 246-247). Kaisareia sikkelerin doğu sınırı olan Suriye'de de ele geçtiği bilinmektedir. (Bland, 1991, s. 66). Tarsus Gülek Boğazı'nda bulunan definede Severus Alexander'dan III. Gordianus'a Dönemi'ne kadar sikkeler bulunmuştur (Noe, 1925, s. 112). Aynı zamanda Gürcistan Eki'de bulunan definede Elagabalus'a ait 4 adet Kaisareia sikkesi ele geçmiştir (Bland, 1996, s.65). Yine Gürcistan'daki Sepieti'de Septimius

Severus, Julia Domna, Geta ve Caracalla'ya ait 10 Kaisareia drahmisi bulunmuştur (Abramzon, 2003, s. 246). Bununla birlikte Roma lejyon kalesi olan Satala'da Kaisareia sikkeleri üretilmiştir (Bland, 1991, s. 68). Bazı Kaisareia sikkelerine Satala kentinde bulunan XV Apollinaris lejyonun kontrmarkı basılmıştır (RPC IV- 7997; RPC IV – 10070; RPC IV – 6861; RPC IV 8010). Bütün bu sikke dolaşımının sonucunda sikkelerin belirli bir Roma askeri grubu tarafından da kullanıldığı anlaşılmaktadır ve bu onların önemini arttırmaktadır. Özellikle MS 3. yy.'da imparatorların Roma askeri ile ilişkileri oldukça önemli bir noktaya gelmiştir.

Roma İmparatorluğu'nun eyalet sikkelerinin tiplerine ve kullanım alanlarına müdahalesi oldukça karışık ve tartışmaya açık bir konudur. Ancak eyaletlere atanan valiler, Roma yönetiminin siyasi yaklaşımını benimsemiş ve buna göre eyalet sikkelerini yönetmiş olmalıdır. Kappadokia Eyaleti'nin sikke basımı konusunda önemli bir şehri olan Kaisareia'nın sikkeleri üzerindeki tipoloji imparatorların değişimi ile farklılaşmıştır. Özellikle Severuslar Dönemi'nde Kaisareia sikkeleri üzerindeki tipolojide ve figürlerde çeşitlilik artarak bir hareketlenmeye rastlanmaktadır (Tablo 1). Bu dönemde bölgede siyasi olarak hareketlilik de artmıştır. Septimius Severus'un Doğu darphanelerini savaş amaçlı kullanımı bilinmektedir (Mattingly, 1932, s. 178). Bu nedenle sikkeler üzerindeki propaganda amaçlı tiplerin kullanımı yaygınlaşmıştır. İmparatorun gücü ve aynı zamanda Severus Hanedanı'nın gücü sikke basımları ile aktarılmıştır. Bununla birlikte Septimius Severus Dönemi'nde kent ilk neokoros unvanını almış, ardından yine Severus Hanedanına bağlı Severus Alexander Dönemi'nde kent ikinci neokoros unvanını almıştır. Kentin bu unvanı alması yalnızca sikkeler üzerinden takip edilebilir, henüz neokoros'lukla ilgili bir yazıt ele geçmemiştir (Burrell, 2004, s. 246-249). Burrell, kentin ilk olarak Septimius Severus Dönemi'nde neokoros unvanı almasını, imparatorun iki Parth savaşına katılması ile Doğu'da çok vakit geçirmesine, Kappadokia'daki yol yapım çalışmalarına ve imparatorun Tyana ziyaretine bağlamaktadır (Burrell, 2004, s. 249). Neokoros temelinde tapınak bekçisi ya da bir tapınağın günlük işlerinden sorumlu kimse manasına gelse de kentler için daha kapsamlı bir anlama ulaşmıştır. Kentler neokoros unvanı ile hem imparatorluk kültürü oluşturarak imparatoru onurlandırmış hem de sosyal yaşamdaki zenginliklerinin bizzat imparatorlardan gelen bir lütuf olduğunu vurgulamışlardır (Yurtsever, 2015, s. 2). Neokoros unvanı almak kent için bir prestij göstergesi olmuştur ve kentler bu unvanı almak için birbirleri ile yarışa girmişlerdir.

Roma İmparatorluğu'nun kurulması ile imparatorluk ailesi, imparatorluk mirasçısı olmak ve hanedan kavramları önem kazanmıştır. Augustus Dönemi'nden itibaren Roma İmparatorluğu'nda imparatorun meşruiyet iddiası için evlat edinme ve mirasçı gösterme ön plandadır. Augustus bir imparatorluk ailesi düşüncesine inanmaktaydı ve ilerleyen dönemlerde Roma İmparatorluğu'nda da benzer inanış devam etmiştir. MS 2. ve 3. yüzyıllarda hanedan ve aile kavramı daha da önem kazanmıştır (O'Grady, 2015, s. 24). Septimius Severus Dönemi ile başlayan Severuslar Dönemi'nde de benzer bir hanedan anlayışı görülmektedir. Septimius Severus kendisini Marcus Aurelius soyuna bağlamıştır. İmparatorluk ailesine bağlı olma ve mirasçı olma anlayışıyla imparatorun hükümdarlığı meşrulaşmış olacaktır. Bu sayede imparatorluğa bir güven duygusu getirilmeye çalışılmıştır. Bu dönemdeki bütün sikkelerde ve kamusal anıtlarda imparatorluk ailesine verilen önem ve hanedanın getirdiği istikrar ve refah vurgulanmıştır (Gorrie, 2004, s. 62).

Roma İmparatorluğu'nda Severuslar Dönemi, İmparator Septimius Severus Dönemi'nden başlayarak Caracalla, Geta, Elagabalus ve Severus Alexander Dönemlerini kapsamaktadır. Aslında Caracalla'nın ölümünün ardından Macrinus imparator olmuştur. Ancak Macrinus, Severus Hanedanı soyundan gelmemektedir ve Severus Hanedan ailesine bağlı olmadığından onun dönemindeki sikkeler makale kapsamına alınmamıştır. Caracalla'nın oğlu Elagabalus'un tahta geçmesi ile Severus Hanedanı devam etmiştir. Severus Alexander'ın ölümü ile son bulmuştur. Severuslar olarak adlandırılan bu imparatorlar dönemindeki Kaisareia sikkeleri her imparator dönemi ayrı ayrı ele alınarak bu dönemin siyasi ortamının Kaisareia sikkelerine etkileri incelenecektir. Burada yalnızca iki kardeş olan Caracalla ve Geta birlikte gruplandırılmıştır. Bunun nedeni Geta'nın kendi başına imparator olmaması ve sikkelerdeki betimlerinin az olmasındandır. Makale kapsamında Kaisareia sikkelerinin yayınlandığı kataloglar taranmış ve konu kapsamı ile alakalı olacağı düşünülen 29 sikke ele alınmış ve katalog haline getirilmiştir. Bu sikkeler yalnızca üzerinde bulunan tipolojiye göre belirlenmiştir ve yalnızca İmparatorluk kültürü ile ilgili görülen sikkeler ele alınmıştır.

A. SEPTİMİUS SEVERUS

Roma İmparatorluğu'nda Commodus ve onun ardından kısa bir süre tahta kalabilen Pertinax'ın ardından taht kavgaları başlamıştır. Yukarı Pannonia valisi Septimius Severus ile Suriye valisi Pescennius Niger arasında geçen mücadelenin ardından MS 194'de Septimius Severus tahta geçer (Akşit, 1970, s. 39). Septimius Severus, bu imparatorluk mücadelesinde kendisine sadık kalan ve destek veren kentleri ödüllendirirken Pescennius Niger'i tutanları cezalandırmıştır. Niger ile yaptığı savaşlarda Antiokheia'ya geçiş yolunda bulunan Kappadokia, askerlerin kullandığı bir kamp bölgesi olmuştur. Bu iç karışıklıklar ve Septimius Severus'un kişisel hırsları ile imparatorluğun sınırları Fırat Irmağı'nın çok ötesine, Mezopotamya'ya genişlemiştir. (Koyuncu, 2015, s. 230). Bu genişleme ile Roma İmparatorluğu doğu sınırında Parthlara yaklaşmış ve bu nedenle doğu sınırını korumanın önemi artmıştır.

Kaisareia'nın bu taht kavgasında kimin tarafını tuttuğu net olarak belli değildir. Ön yüzde Pescennius Niger basımlı gümüş sikkeler bulunmaktadır (Paris 1973.1.360). Ancak Kaisareia'nın cezalandırılan şehirlerden olma ihtimali düşüktür. Bu dönemde Antiokheia büyük bir şekilde cezalandırılarak darphanesi kapatılmıştır (Kaya, 2005, s. 39). Kaisareia ise düzenli olarak sikke basmaya devam etmiştir. Herhangi bir ceza ile karşılaşmış olsa bile bu büyük bir ceza olmamış gibi görülmektedir. Severus, Kaisareia'nın sadakatini görmüş ve kenti affetmiş olmalıdır. Bununla birlikte doğudaki savaşlar sırasında kentin stratejik konumu İmparatorun ilgisini çekmiş olmalıdır (Burrell, 2004, s. 249).

Kaisareia bu dönemde ilk neokoros unvanını almıştır ve Kappadokia koinon'unda neokoros unvanı alan ilk kenttir (Burrell, 2004, s.248). Aynı zamanda bronzun yanında gümüş sikkelerde de neokoros unvanı ile sikke basan bilinen tek şehirdir (Burrell, 2004, s. 246). Bu dönemden önce Kappadokia kentleri arasında neokoros unvanı için bir yarış olmadığından ve bölgenin siyasi merkezi Kaisareia olarak görüldüğünden böyle bir ihtiyaç hissedilmemiş olması mümkündür. Ancak Septimius Severus Dönemi'nde kent imparatorun yanında olduğunu belli etmiş ve böyle bir unvanla onurlandırılmaya layık görülmüş olmalıdır.

Kappadokia Eyalet Tapınağı'nın neokoros olmadan bu kadar uzun süre varlığının imkansız olduğunu düşünülmektedir. Kaisareia'da eyalet kurulduğundan beri imparatorluk kültürü tapınağı bulunduğunu ancak sikkeler üzerinde neokoros unvanı alarak halka anlatılmadığı aktarılmaktadır (Buechtner, 1988, s. 106). Baz da benzer şekilde kentin neokoros unvanını Tiberius Dönemi'nde almış olmasını önermektedir. Bunun nedeni olarak başkent ve koinon merkezi olan Kaisareia'da koinon şenliklerinin düzenlenmekte olmasını göstermektedir (Baz, 2019, s. 99). MS 20 yılına ait bir yazıtta bu koinondan ve koinon için düzenlenen oyunlardan bahsedilir. Koinonlar ilk etapta imparatorluk kültürünün sürdürülmesinden sorumludurlar ve düzenlenen oyunlar imparatorluk festivalleridir. Bu nedenle Kappadokia'nın Roma yönetimine girdiğinden itibaren imparatorluk kültürüne sahip olduğu anlaşılmaktadır (Mitchel, 2001, s. 102). Bu koinonun baş şehri olan Kaisareia da kurulduğundan beri bir imparatorluk tapımı ve tapınağına sahip olmuş olmalıdır. Ancak bu sikkeler üzerinde betimlenmemiştir ve neokoros unvanı yine sikkeler üzerinde ancak Septimius Severus Dönemi'nde görülmektedir. Bu kadar geç bu unvanı almasının nedeni Kaisareia'nın Kappadokia Eyaleti'nde başka herhangi bir kentle yarış içinde olmaması ile bağlantılı olmalıdır. Böyle bir durum gerçekte varsa bile sikke betimlerinde gösterilmemiştir. Gümüş sikkelerde genellikle standart tipte sikkeler basılırken bronzlar da kentteki kültürleri yansıtan oldukça yerel betimlerde sikkeler basılmıştır. Bununla birlikte kentin neokoros unvanı aldığı Severuslar Dönemi'nde sikkeler üzerinde artan imparator propagandası ve neokoros vurgusu görülür (Tablo 1). Severus ile birlikte doğudaki askeri birlikler önem kazanmıştır. Roma askerleri imparatorları belirler hale gelmiştir. Caesarea'nın sikkelerinin de askerlere ödeme amaçlı kullanımı bilindiğinden ve kentin bu dönemde askeri açıdan öneminin artması nedeni ile sikkeler üzerindeki imparator propagandası önem kazanmıştır. Özellikle Septimus Severus hanedan vurgusunu ve yerine kendi oğullarının geçeceğini, Roma askeri üzerinde vurgulamak istemiştir. Bu nedenle Kaisareia sikkeleri imparator ve hanedanının imajını vurgulamak için önemli olmuştur.

Kaisareia kentinin baş tanrısı günümüzde Erciyes olarak bilinen Argaios Dağı'dır (Weiß, 1985, s. xxxvii; Tekin, 1998, s.216). Dağ genellikle Zeus ve Helios gibi erkek tanrılarla birlikte anılmasıyla beraber kendine has tapınıma sistemi bulunmaktadır. Argaios kültürü benzerine henüz rastlanmamış bir tapınımdır. Antik çağda dağlar kutsal ve hatta tanrı olarak kabul edilmesine rağmen hiçbir sikkeler üzerinde Argaios kadar betimlenmemiştir. Yunanlılar dahil birçok antik toplum dağları tanrıların evi olduğu için kutsal görmüştür. Ancak Argaios tanrının evi olması yanı sıra kendisi de bir tanrı olarak kutsanmıştır. Kentte tapınım gören tanrıların hepsinin sikkeler üzerinde Argaios ile temsilleri bulunmaktadır. Septimius Severus ile birlikte imparatorluk kültürü betimleri de Argaios ile temsil edilmiştir. İmparatorun neredeyse bütün ideolojik temsillerinde Argaios betimleri de bulunmaktadır. Aslında imparatorluk kültüründe bu durum sıklıkla görülür. İmparator kentin geleneksel tanrısı ile ortak ithaflar ve benzeştirmelerle ilişkilendirilir (Price, 2004, s. 183). Bu dönemle birlikte sikkelerde tapınak betimleri de görülmeye başlanmıştır. Commodus Dönemi'nde başlayan iki sütun içinde kartal bulunan ve alınlık kısmı Argaios şeklinde tapınak betimi, Septimius Severus Dönemi'nde de devam etmektedir. Bu betimlere kentin neokoros olması ile dört sütunlu tapınağın yanında sıklıkla imparator ve ailesi onuruna düzenlenen oyunları temsil eden agonistik urnelerin betimlenmesi eklenir. Burada işin ilginç olan kısmı bazı sikkelerde benzer dört sütunlu bir tapınağın içinde kült heykeli olarak Argaios'un bulunmasıdır (Kat. No. 3). Bu halihazırda var olan bir Argaios tapınağının imparator kültürü tapınağına

dönüşme ihtimalini akla getirmektedir. Maximus Tyrius'un Argaios'u "hem tanrı, hem yemin tanrısı, hem kült heykeli" şeklinde anlattığı bilinmektedir (Tyrius, XXXVII). Sikkeler üzerinde de Argaios'un heykeli bulunan bir tanrı olduğu net bir şekilde anlaşılmaktadır. Bu heykellerin onun birebir temsilleri şeklinde olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle imparatorluk kültü tapınağı zaten var olan Argaios tapınağı ile özdeşleştirilmiş olma ihtimali bulunmaktadır. İmparatorluk kültü tapınımı, yerel kült tapınağı içinde gerçekleştirilebilmektedir. Bu ithaf yazıtları, tapınak içinde sunak heykelleri ya da kutsal alan içinde ayrı bir yapı şeklinde gerçekleştirilebilmektedir (Price, 2004, s. 247). Bu nedenle yeni bir tapınak inşa edildiyse de bu tapınak Argaios kutsal alanı içinde olmalıdır.

Septimius Severus Dönemi'nde imparator kültü tapınağı sikkelerde yüksek kaideli Korinth sütunlu distylos şeklinde açık ve net bir şekilde görülmektedir. Bu tapınak, Commodus sikkeleri ile görülmeye başlamıştır. Bu dönemde bu yapının da İmparatorluk Tapınağı olma ihtimali bulunmaktadır (Kat No 1). MS 193/194 yılına tarihlenen Septimius Severus sikkelerindeki tapınak aynı tapınaktır ve içerisindeki Roma kartalı betiminin imparatorluk kültü ile alakalı olduğu kesindir (Kat. No. 2). Ancak bu dönem sikkelerinde neokoros unvanına rastlanmaz. Bu unvanın MS 204-205 de görülmeye başlaması ve bu dönemde tetrastylos farklı bir tapınağın tasviri yeni bir neokoros tapınağı olma ihtimali akla getirmiştir (Burrell, 2004, s. 248). Ancak MS 204-205 tarihli tapınak içinde "νεωκόρου" unvanlı sikke de kartal bulunan tapınakla aynı sütunlara sahip olduğundan ikisinin de imparatorluk kültü tapınağı olduğu anlaşılmaktadır (Kat. No. 3). Bundan yola çıkarak Korinth sütunlu hem distylos hem de tetrastylos betimlenen bir imparatorluk kültü tapınağı ile karşılaşılır (Kat. No. 5). Sikke betimlerinde tapınak içerisindeki motifi vurgulamak için sütun sayısının azaltıldığı bilinmektedir (Burrell, 2004, s. 9). Bu nedenle normalde tetrastylos olan tapınak, içindeki figürü vurgulamak için distylos olarak betimlenmiş olmalıdır. Bu tapınak içinde Argaios'un bulunduğu Korinth sütunlu tetrastylos tapınağı benzemektedir (Kat. No. 4). Bu iki tapınak farklı tapınaklar olabileceği gibi önceden bulunan bir Argaios tapınağının sonradan imparatorluk kültü ile birleştirilmesinden de kaynaklanabilir.

Septimius Severus Dönemi'nde pek çok kent imparatora bağlılığını göstermek için Septimius Severus ve ailesi onuruna oyunlar düzenlemeye başlamıştır (Türkmen, 2007, s. 4). Septimius onuruna ve Caracalla ile Geta arasındaki sözde kardeşlik onuruna düzenlenen, Philedelphia Severeia olarak adlandırılan oyunların Kaisareia'da da oynandığı anlaşılmaktadır. (Burrell, 2004, s. 246-247; Kaya, 2005, s. 41). Kaisareia sikkelerinden anlaşıldığı üzere bu oyunlar MS 204-205 yıllarında oynanmaya başlanmıştır ve sikkelerdeki lejanti, imparatorluk tapınağı ve agonistik urnelerle birlikte bulunur (Kat. No. 6). Bu dönemde önce sikkeler üzerinde agonistik urne betimlerine hiç rastlanmamıştır. Commodus onuruna agonistik oyunlar düzenlendiği bilinmektedir (Burrell, 2004, s. 249). Ancak sikkeler üzerinde temsil edilmemiştir. Bu durum Septimius Severus Dönemi'nde Kaisareia sikkelerinde imparatorluk kültü tasvirlerine daha sık rastlanmaya başlanmasının bir göstergesidir.

Philedelphia Severeia agonlarında fillerin kullanıldığı yine sikke üzerindeki betimlerden anlaşılmaktadır (Kat. No. 7). Sikke üzerinde iki fil kentin kutsal tanrısı Argaios'u taşıırken betimlenmiştir. Roma İmparatorluğu'nda filler, zafer kutlaması için düzenlenen geçitlerde, arena ve circus'larda kullanılmaktadır (Shelton, 2006, s. 6). Bununla birlikte imparatorluk kültü şenliklerinde de fillerle geçit törenlerinin gerçekleştirildiği bilinmektedir (Price, 2004, s. 194). Yine bu dönemde ortaya çıkan Quadriga

kullanan imparator betimi de tanrılaştırılmış imparator vurgusu için kullanılmış olmalıdır (Campbell, 1968, s. 327) (Kat. No. 8). Yine imparatorun önünde Argaios temsil edilerek kent vurgusu yapılmıştır.

Kaisareia sikkelerinde görülen en belirgin sikke tipi Argaios dağı zirvesinde tek başına gösterilen tanrı, bu dönemde üç ya da dört tane gösterilmeye başlanılmıştır (Kat. No. 8). Bu tanrılar hakkında farklı görüşler olsa da Weiß, bu tanrıların Septimius Severus ve varisleri Caracalla ve Geta olduğunu belirtmektedir (Weiß, 1985, s. 46). Dördüncü figür ise dağın asıl tanrısıdır ve imparatorları selamlar. Metcalf da Argaios'un zirvelerinden birinde temsil edilen tek tanrının dağın tanrısı olmasını ve diğer zirvedeki üçlünün Severus ve oğulları olabileceğini belirtir ancak bu sikke basılırken Geta henüz Augustus olmamıştır. Bununla birlikte bu durum gerçek olması halinde Kaisareia'da neokoros tapınağının bu imparatorluk üçlüsünü birleştirmek için yeniden adlandırılabilirdiğinden bahseder (Metcalf, 1997, s. 178). Sydenham da genellikle zirvede gösterilen ışın tacı takan tek tanrının sonradan imparator kültü ile birleştirildiğini ancak üç ve dörtlü figürlerin durumu zorlaştırdığından bahsetmektedir. Burada yerel geleneklerin devam ederek dağın saygıdeğerliğinin devam ettiğini aktarır (Sydenham, 1978, s. 21). Burrell, bu üç ve dörtlü tanrı grubunun Septimius Severus'un Tyana'yı ziyareti ile ilgili olabileceğini belirtmekle birlikte ancak tabii ki bu durum Kaisareia'yı kesin ziyaret ettiğini göstermeyeceğini belirtir. Bununla birlikte şehre ve tanrısına imparatorun verdiği bir onuru temsil etmek için basıldığını düşünmektedir (Burrell, 2004, s. 249). Cook, zirvede bulunan tanrının Zeus Argaios olduğunu düşündüğünden yanındaki iki figürü dioskurlar olarak yorumlamaktadır (Cook, 1925, s. 980). Ancak bu durumda dördüncü figürün belirsizliği ortaya çıkmaktadır. Güler, ise bu üç tanrının "Zeus, Helios ve Serapis" üçlemesi olduğu görüşüne vurgu yapmaktadır (Güler, 1995, s. 33). Ancak sikke üzerinde bu tanrılara atıfta bulunacak bir atribü bulunmamaktadır ve dördüncü tanrı yine belirsizdir. Bu sikkelerin Septimius Severus Dönemi'nde ortaya çıkması ve bu dönemde imparatorun Kappadokia'yı ziyaretinin bilinmesi bu sikkelerin Severus ailesi ile alakalı olmasını aslında oldukça mantıklı bir yaklaşım haline getirir. Çünkü Septimius Severus birlik içinde bir aile imajı çizmeye çabalamıştır (Gorrie, 2004, s. 62). Antoninus hanedanında oldukça etkilenmiş ve ailesi ile yeni bir hanedan vurgulamak istemiştir. Bu nedenle iki oğlu Caracalla ve Geta'yı mirasçıları olmalarının yanı sıra gelecekteki Roma imparatorları olarak göstermiştir. (O'Grady, 2015, s. 25). İmparatorlukta bir sürekliliğin sağlandığını vurgulamak için çocuklarına Antoninus ismini vermiştir (Türkmen, 2007, s. 5). Caracalla'yı MS 195 yılında Caesar ilan etmiştir ve bu durumu bazı kentler bastıkları sikkeler ile onurlandırmıştır (Kaya, 2005, s. 41-42). MS 198 yılından Caracalla, Augustus olmuş ve babası ile birlikte yönetmeye başlamıştır. Kaisareia sikkelerinde görülen bu üçlü figür betimleri de ETİH olan MS 210 tarihinde görülmektedir. İmparatorun tam da bu tarihte sağlık durumunun kötüleştiği bilinmektedir (Meijer, 2006, s. 80). Bu dönemde imparatorluğun mirasçılarının oğulları olduğu vurgulanmak istenmektedir. İlerdeki Roma İmparatorları olarak oğullarını halka göstermek istemiştir ve çeşitli yerlerde birlikte betimlerini kullanmıştır. Bu sayede Caracalla'nın imparatorlukta yeri sağlamlaştırmıştır.

Bu sikke tipi ile tanrı ilan edilen Septimius Severus'un Kaisareia sikkelerinde yalnızca kendini temsil ettirmek yerine oğulları ile birlikte temsil ettirdiği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda bu sikke tipi Kaisareia gümüş sikkelerinde de görülmektedir (Kat. No. 9). Kaisareia'nın stratejik konumu nedeniyle bu sikkelerin güney ve kuzey bölgelerdeki Roma askerlerine ödeme için kullanıldığı düşünülmektedir (Abramzon, 2003, s. 247; Bland, 1991, s. 66; Howgego, 1985, s. 24; Sydenham, 1978, s. 7). Kaisareia gümüş

sikkeleri bronz sikkelere göre daha kaliteli basılmıştır ve birkaç tip dışında genel itibari ile Roma İmparatorluk tipinde basım gerçekleştirir (Metcalf, 1996, s. 67). Ağırlık olarak Roma denariuslarına eşit olup olmadıkları tartışma konusudur (Butcher, 1997, s. 286; Walker, 1976, s. 128-9). Bu nedenle kullanım şekilleri ve ekonomiye nasıl katıldıkları tartışmaya açık bir konudur. Ancak sikke buluntularının Kolkhis gibi askeri alanlarda bulunmuş olması askeri amaçlı kullanılmış olma ihtimalini artırmaktadır. Bu sikke tipi de gümüş basımına almaları, Roma askerleri arasında Severus Hanedanı'nın gücünün gösterilmesi ve gelecekte imparator olacak Caracalla ve Geta'nın askerlerce kabul edilmesi için yapılmış olmalıdır. İmparator kendi tanrısallığı ile oğullarının tanrısallığını birlikte kabul etmiştir. Septimius Severus Roma askerlerine oldukça önem veren bir imparatorudur. Hatta Roma halkı ve Senatosuna hiç saygısı yoktur ve ölüm döşeğindeyken kendi oğullarına yalnızca Roma askerlerine önem vermeleri gerektiğini söylemiştir (Kaya, 2005, s. 28). Roma askerlerinin bunu benimsemeleri için gümüş sikke olarak da bu tipin basılma ihtimali bulunmaktadır. Bu tip bronz sikkelerde de sıklıkla basılmıştır ve sadece Severus Hanedanlığı boyunca basım görür. Severus Hanedanlığı'nın bitmesi ile ortadan kalkması bunun imparatorun hanedan kültürü ile alakası olduğunu en açık kanıtıdır.

B. CARACALLA VE GETA

Caracalla ve Geta, Septimius Severus'un iki oğludur ve tahttaki yerleri daha babaları imparatorken belirlenmiştir. MS 188'de Lucius Septimius Bassianus (daha sonra Marcus Aurelius Antoninus ve Caracalla) ve MS 189 da Septimius Geta dünyaya gelmiştir (O'Grady, 2015, s. 22). Septimius Severus MS 210 yılında sağlığının kötüleşmeye başlamış ve MS 211 yılında ölmüştür. Bazı antik kaynaklar doğal bir ölümle öldüğünü belirtse de Cassius Dio, ölümünden bir süre önce Septimius Severus'a Caracalla'nın suikast düzenlediğini ve imparatorun bundan kurtulduğunu belirtir. Caracalla'nın imparatora saldırısının ardından Septimius Severus ona isterse onu öldürebileceğini zaten çoktan kendisinin imparator olduğunu söyleyince Caracalla geri çekilmiştir (Cassius Dio 77.14-17; Meijer, 2006, s. 81).

Septimius Severus, oğullarını imparatorluk tahtının mirasçısı olarak belirlemiştir ve onlara Augustus ve Caesar unvanı vermiştir. İki oğlunun birlikte yönetmesine karar vermiştir. Ancak bu gerçekte uygulanabilecek bir durum değildir (Meijer, 2006, s. 82). Bunun sonucu olarak da babasının ölümünün ardından MS 211'de Caracalla kendisine komplo kurduğunu iddia ederek kardeşi Geta'yı öldürmüştür ve kendisi tek başına imparator olmuştur (Historia Augusta 1.II). MS 217 yılında da Caracalla öldürülmüş ve yerine Macrinus imparator olmuştur (Historia Augusta 1.VI).

MS 196-198 yıllarında Caracalla ve Geta'nın adına basılan sikkelerin ön yüzünde ikisinin de oldukça genç betimleri bulunmaktadır (Kat. No. 10-13). Bu sikkeler Septimius Severus hükmü altında oğullarının tahtın mirasçısı olduğunu vurgulamak için bastırıldığı sikkelerdir. MS 204-207 yılları arası basılan Kaisareia sikkelerinde ön yüzde Septimius Severus ve Caracalla birlikte betimlenebilmektedir. MS 198 yılından Caracalla, Augustus ilan edilmiş ve MS 211 yılına kadar babası ile ortak hükümdarlık yürütmüştür (O'Grady, 2015, s. 23). Bu nedenle sikkelerde ikisinin portresi aynı anda basılmıştır (Kat. No. 11).

Caracalla'nın bir sikke tipinde tapınak içerisinde "EIC EQ/NA TOY/C KYPIOY" (Sonsuza dek İmparator) lejanti bulunmaktadır (Burrell, 2004, s. 249) (Kat. No. 12). Bu nedenle imparatorluk kültürü ile

alakalı olduğu düşünülmektedir. Wroth bu sikkenin Septimius Severus'un öldüğü yıl basıldığını belirtir (Wroth, 1911, s. xl). Ancak sikke tarihi MS 204/205 yıllarını göstermektedir. Bu nedenle kentin neokoros unvanı aldığı zaman basılmış olmalıdır. Tapınak, diğer sikkelerde betimlenen imparatorluk kültürü tapınağıdır.

Ön yüz tipinde Geta bulunan sikkeler, aslında Septimus Severus ve Caracalla benzeri sikkelerdir. Ön yüzde Geta'nın adı ve genç portresi bulunmaktadır. Burada da en dikkat çekici sikke bir tapınak ya da sunak içerisinde "CEOYHPOY BACIAEYON TOC O KOINOC" (Koinon Kralı Severus) lejantı bulunmaktadır (Kat. No. 13). Buradan bütün koinonu kapsayan bir imparatorluk kültürü olduğu anlaşılmaktadır. Sikkedeki yapı önceki sikkelerdeki tapınağa benzer yapıdadır. Sadece sütunlar Korinth sütunu olarak betimlenmemiş, Dor sütunu şeklinde betimlenmiştir. Bu sikkeler Septimius Severus Dönemi'nde basılmış ve aslında Severus sikkeleridir. Septimius Severus Dönemi'nde oğullarının birlikte imparatorluğu yönetme düşüncesi ile ön yüzde oğulları portresi olan sikkeler bastırılmıştır. Geta'nın bu kısa dönem sikkeleri de bu zamanı yansıtmaktadır. MS 209 yılında Geta, Augustus ilan edilmiştir. Burrell, Caesarea'daki Caracalla sikkelerinde oluşan kronolojik hatadan yola çıkarak Geta'nın Augustus ilan edilmesiyle Caracalla'nın sikkeler üzerindeki hükümdarlık yılının sıfırlandığını ve Geta'nın Augustus'luk tarihine uyarak sikke bastırıldığını belirtmektedir. Geta'nın ölmesi ile Caracalla önceki hükümdarlık yılını devam ettirmiştir (Burrell, 2004, s. 247).

Caracalla, Geta'nın ölümüne neden olmasına rağmen üçlü tanrı figürlü sikkeler basılmaya devam etmiştir. Septimius Severus Dönemi'nde kullanılan bu tip MS 216 basımlı bir Caracalla sikkesinde görülmektedir (Kat. No. 14). Caracalla, Geta'nın öldürmüştü ancak askerlerin tepkisinden korktuğundan onları ikna etmek için onlara para vermesi gerekmiştir. Bununla birlikte kardeşini öldüren bir tiran olarak görülmek istemediğinden Geta'ya "divus" unvanı vererek kardeşini tanrısız imparatorlar arasında görmekte bir sakınca görmemiştir (Historia Augusta 2.II). Bu nedenle bu sikke tipinin de yürürlükten kaldırmanın bir gereği görülmemiş olmalıdır. Bununla birlikte her ne kadar Caracalla kardeşini öldürmüştü olsa bile bu tipte Severus Hanedanı ideolojisi devam ettirilmek istenilmiş olabilir.

C. ELAGABALUS

Caracalla'dan sonra tahta geçen Macrinus'un ardından annesi Iulia Soaemias'ın çabaları sonucu genç yaşta Elagabalus tahta geçmiştir. Iulia Soaemias, Iulia Maesa'nın kızıydı ve imparatorun aile içinden çıkması için bir avantaj sağlamaktaydı. Bununla birlikte Doğu'daki orduların da desteğini alan Elagabalus imparator olmuştur. Caracalla'nın oğlu olduğunu belirtmek için Antoninus unvanını alsa da Emasa baş rahipliğini yaptığı sırada Sami güneş tanrısı Elagabal (Baal)'a ithafen Elagabalus ismini aldı (Meijer, 2006, s. 86). Palatine tepesinde tanrı Elagabal için siyah bir taş getirtmiştir ve kendi tanrısını bütün tanrıların üstünde tutmuştur. Roma için kutsal olan bakire Vesta Rahibelerine ahlaksız şekilde yaklaşması Romalılar arasında huzursuzluk yaratmıştır (Historia Augusta 5.VI).

Elagabalus, Severus Alexander'ı Caesar olarak adlandırmıştır. Bunun nedeni Elagabalus'un sapkın hareketlerini gören Roma askerlerinin Severus Alexander'ı desteklemeye başlamasıdır (Historia Augusta 5.V). Elagabalus, Severus Alexander'ın kendisine tehdit oluşturduğunu anladığında da ona düşman olmuştur. Severus Alexander'ı öldürmeye çalışmış ancak başarılı olamamıştır. Bunun üzerine askerler

zaten tepkili oldukları Elagabalus'u öldürmüşler ve cesedini sokaklarda dolaştırarak Tiber nehrine açılan bir kanalizasyona bırakmışlardır (Meijer, 2006, s. 88).

Elagabalus ve Severus Alexander Dönemlerinde Severus Hanedanı vurgusu tekrardan ön plana çıkmıştır. Bunun nedeni her iki imparatorun da tahtta yerlerini vurgulamak için buna ihtiyaç duymalarıdır (O'Grady, 2015, s. 92). Bu nedenle Elagabalus Dönemi'nde daha önceki dönemlerde yaygın olan Kaisareia sikkelerinde görülen Argaios üzerindeki üç tanrı motifi kullanılmaya devam etmiştir (Kat. No. 15-16). İmparator Severus Hanedanı ve onun devam eden varisliğini yansıtmaya devam etmiştir. Ancak daha öncesinde olduğu gibi bu sadece imaj olarak işe yaramıştır. Bu betimler, Elagabalus Dönemi ile Kaisareia sikkelerinde son bulmaktadır. Severus Alexander Dönemi'nde Severus Hanedanını vurgulayan bu üçlü figür kullanılmaz.

Elagabalus, Emesa güneş tanrısını tüm tanrıların önünde tutmuş ve Elagabal'i temsil eden baitylos taşını kült heykeli olarak Palatinus tepesindeki tapınağa getirttiği bilinmektedir (Rowan, 2009, s. 123). Kaisareia sikkelerinde bu dönemde görülmeye başlanan iki sütun ortasında oturan Apollon betimleri Elagabalus'un bu inancına benzer olabilir (Kat. No. 17). Bu tip, Elagabalus Dönemi'nde oldukça sık görülür. Argaios, sikkelerde güneş tanrısı ile birlikte sıklıkla kullanılır. Ancak sütunların kullanımını Elagabalus ile birlikte yaygınlaştırmıştır. Bu sikke lejantında da "neokoros" bulunmaktadır ve imparator kültü ile ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

İmparatorluk Tapınağı'ndaki imparator betimi ise tek bir sikkede görülmektedir (Kat. No. 18). Bu sikkede Septimius Severus Dönemi'nde içinde kartal bulunan Korinth sütunlu tapınağın aynısına rastlanmaktadır (Kat. No. 2). Ancak bu tapınağın içinde imparator heykeli betimi bulunmaktadır. Bununla birlikte bu sefer Argaios tapınağın üzerinde betimlenmektense tapınağın alınlığı içerisinde betimlenmiştir. İmparatorluk kültü ile alakalı betimlenen her tapınak betiminde Argaios'a da mutlaka rastlanmaktadır. Bunun nedeni bir kentin neokoros unvanı aldığı bazı durumlarda kentin baş tanrısı ve onun tapınağı ile birlikte görülmesi olmalıdır. İmparator heykelleri, büyük oranda bu tapınaklarda temsil edilmektedir (Burrell, 2004, s. 9). Burada betimlenen imparator heykelinin hangi imparatora ait olduğunun anlaşılması zor bir durumdur. Roma imparator heykelleri standartlaşmış bir tipoloji benimsemektedir (Price, 2004, s. 284). Bununla birlikte bu sikke tipi Elagabalus Dönemi'nde görülmüş ve henüz bir başka örneğine rastlanmaması nedeni ile betimlenen imparatorluk heykeli şimdilik Elagabalus'a ait olarak kabul edilebilir. Ancak şunu da kabul etmek gerekir, kentin neokoros ilan edildiği Septimius Severus Dönemi'nden kalma ve Septimius Severus'a ait bir heykel de olma olasılığı yüksektir. Price, sikkeler üzerindeki imparator heykeli tasvirlerinin kalıcılığına değinir. Bazı tasvirler hiç değişmeyerek yüz yıl süreyle basılmaya devam etmiştir (Price, 2004, s. 293). Ancak bu konuda net bir fikir yürütmek için bu tipteki sikke ya da arkeolojik buluntuların artması gerekmektedir.

Tapınak içerisindeki imparator betimi, sağ elini yukarı doğru uzatarak adlocutio hareketi yapmaktadır, sol elini de kırarak yana doğru uzatır ve bu elinin üzerinde bir globus bulunur. Duruş itibari ile hitabet eden imparator heykellerine benzemektedir. İmparator zırh giymiş şekilde betimlenmiştir. İmparatorun bu şekilde silahlı betimlenmesi Büyük İskender'den itibaren görülen hükümdarın savaşçı olarak tasvir edilmesi geleneğini benimser. İmparator bir savaşçı olarak

betimlenerek düşmanlarını ayakları altında çiğneyen bir imaj çizmektedir. Bununla birlikte imparatorun zaferlerinin ve gücünün bir yansıması olarak kullanılmaktadır (Price, 2004, s. 299-300).

D. SEVERUS ALEXANDER

Elagabalus öldürüldüğünde yerine on dört yaşındaki Severus Alexander geçmiştir. Severus Alexander Dönemi'nde imparatorluk yönetimi kadınların elinde olmuştur (Herodian 6.1.1). Özellikle annesi Julia Mamaea yönetimde oldukça söz sahibidir. Bu Severus Alexander'ın askerler arasında sevilen bir kişi olmasına engel olmuştur (Meijer, 2006, s. 89). Bu durum bir takım sıkıntılara neden olmuştur. Çünkü Severus Alexander Dönemi'nde doğudaki Sasani tehdidi tekrardan ortaya çıkmıştı. Eski Pers İmparatorluğu'nun gücünü ortaya çıkarmak isteyen Ardaşir, MS 230'da Mezopotamya'yı işgal etmiş ve Suriye ile Kappadokia'ya tehdit oluşturmaya başlamıştır (Akşit, 1970, s. 87). Bu sırada doğudaki askeri ortam oldukça gergindir. Bazı lejyonlar isyan etmişlerdir (Herodian 6.4.7). İsyenlar bastırılmış ancak savaş sırasından Severus Alexander'ın kendi canını düşünerek korkak ve geri çekilen bir tavırda olması daha çok asker kaybına neden olmuştur (Herodian 6.5.8-10). En sonunda Severus Alexander daha sonrasında yaptığı müdahalelerle Ardaşir'in geri çekilmesini sağlamıştır. Ancak askerler imparatorun geç müdahalesinden hoşnutsuzluk yaşamışlardır. Aslında Severus Alexander askerlerin kendine her zaman sadık kalacaklarını sanmıştır. Ancak Maximinus, isyan ederek Severus Alexander ve annesini öldürmüştür. Böylece hem Severus Hanedanı hem de Afrikalı ve Suriyeli imparatorlar dönemi kapanmıştır (Meijer, 2006, s. 89-90).

Kaisareia sikkelerinde bölgedeki bu siyasi gerginlik oldukça net bir şekilde anlaşılmaktadır. Bu döneme kadar hiç görülmemeyen askeri betimler Severus Alexander ile birlikte basılmaya başlanmıştır. Bu durum Sasani İmparatoru Ardaşir'in Kappadokia'yı tehdit edecek kadar yaklaşmasından kaynaklanmaktadır. Bu dönemde Kaisareia sikkelerinin askerlere ödeme için kullanılma ihtimali, bu betimleri açıklayabilir. Ancak Elagabalus ve Severus Alexander ile birlikte gümüş sikke basımı durmuştur ve sadece bronz sikke basılmaktadır (Sydenham, 1978, s. 8). Bunun nedeni bilinmemektedir. Bronz sikkelerin de asker ödemesi için kullanılmış olma olasılığı bulunmaktadır. Bu sikkeler Kolkhis ve Suriye'de az da olsa dolaşımda oldukları görülmektedir (Abramzon, 2003, s. 247; Bland, 1991, s. 68). Ancak net bir şey söylemek için daha çok buluntuya ihtiyaç duyulmaktadır. Sikkeler, askerlere ödeme amaçlı kullanılabilmesinin yanı sıra Kaisareia ve Kappadokia halkının sikke ihtiyacını karşılaması ile birlikte tehdit altında olan bölge halkına, üzerindeki tipoloji ile Roma ve Roma İmparatorunun askeri gücü vurgulanmıştır.

Sikkelerde en sık görülen betim iki Roma vexillumu (lejyon bayrağı) arasında betimlenen Argaios betimidir (Kat. No. 20-21-29). Argaios'un zirvesinde üçlü tanrı yerine tek tanrı motifi ya da Roma kartalı kullanılmaya başlanmıştır. Burada Roma askerlerinin gücü ve bölgenin kült açısından en önemli temsili olan Argaios'un bu askeri güç ile birleştiği ve onu desteklediği vurgulanmıştır. Bu betimler arasında en ilginç iki vexillum arasında Argaios betimlenirken ortada bir elinde defne çelengi ve diğer elinde lobut tutan bir Herakles'in betimlenmesidir (Kat. No. 22).

İmparatorun zaferi de yine sikkelerde betimlenmektedir. İmparator Nike tarafından taçlandırılırken betimlenmiştir (Kat. No. 23). Burada imparator Argaios'a önünde bulunan ateş sunağına

sunuda bulunurken betimlenmiştir. Bu imparatoru taçlandıran Nike motifi Severus Alexander Dönemi'nde farklı şehirlerde de kullanılmıştır (Akbaş, 2019, s. 50). Bir diğer motif ise kent tanrıçası Tykhe ve üzerinde bulunan Argaios'a dua eden iki rahibe betimidir (Kat. No. 24). Bu betim kent için oldukça önemli olan Tykhe kültü ile alakalı olmasının yanı sıra yalnız bu dönemde görüldüğü için Sasani tehdidine karşı kenti koruması için hem Tykhe hem de Argaios'a yalvaran rahipleri temsil ediyor olmalıdır. Septimius Severus Dönemi'nde de görülen quadriga kullanan imparator betimi bu dönemde de görülmektedir (Kat. No. 25). Bu o dönemdeki gibi tanrılaştırılmış imparator motifidir.

Kentin ikinci neokoros unvanı Severus Alexander Dönemi'nde almıştır. Bu dönemde ikinci neokorosluk unvanını tek bir sikke üzerinde görülmektedir (Kat. No. 26). Bu sikke lejantından Α' (πρώτη) Μ(εγίστη) Κ(αλλίστητών) Γ'(έπαρχειων) Πόν(του) Κ(αππαδοκίας) 'Αρ(μενίας) μητροπ(ολις) Καισαρία δίςνε(ωκόρος) kısaltması bulunmaktadır. Bu lejantın manası "Üç eparkhos Pontus, Kappadokia ve Armenia'nın birincisi, en büyüğü, en güzeli; iki neokoros'lu metropolis Kaisareia" manasına gelmektedir. Bu iki kez neokoros lejantı yalnızca bu sikke tipinde görülmektedir ve sikkelerde bu neokoros'lüğün vurgusu yapılmamıştır. Burrell sikkelerde bu ikinci neokorosun kısıtlı temsili için Kaisareia'nın bölgenin tek büyük şehri olmasına ve rekabet edecek bir şehrin olmamasından kaynaklanabileceğini belirtir (Burrell, 2004, s. 249). III. Gordianus Dönemi'nde kentin ikinci neokoros unvanını aldığı BN ve BNE lejantlarının sıklıkla kullanılması ile kanıtlanmıştır ve bu dönemde neokorosluk vurgulanmıştır. Yine Severus Alexander Dönemi'ne ait bir diğer sikkede agonistik urne betimlerine rastlanmaktadır (Kat. No. 27). Bu dönemde yine ikinci neokoros unvanının alınması ile agonlar düzenlenmiş olmalıdır. Ancak bu konu ile ilgili yazılı hiçbir kanıt henüz ele geçmemiştir.

Severus Alexander Dönemi'nde iki Korinth sütunlu imparatorluk tapınağı betimleri devam etmektedir (Kat. No. 28). Bu tapınak Commodus ve Septimius Severus Dönemlerindeki oldukça benzerdir (Kat. No. 1-2). Korinth sütunlu distylos ve yüksek kaideli bir tapınak betimi burada da bulunmaktadır. Bu tapınağın içinde imparator heykeli yerine yine bir Roma kartalı temsil edilmiştir. Diğer tapınaklarda olduğu gibi tapınağın alınlık kısmı Argaios ile bağlantılı şekilde betimlenmektedir. Ancak burada önceki betimlerden farklı olarak tapınağın üçgen alınlığı betimlenir ve onun üzerinde Argaios gösterilir. Alınlık içinde ise küre bulunmaktadır.

Tablo 1. Severus Hanedanı Dönemi'nde ve öncesinde basılan Kaisareia sikkelerinin karşılaştırılması

	Tiberius'tan Septimius Severus'a Kadar Olan Dönem	Septimius Severus	Caracalla / Geta	Elagabalus	Severus Alexander
Distylos Tapınak İçinde Roma Kartalı	Commodus Dönemi Kat. No.1	Kat. No.2			Kat. No.28
Distylos Tapınak İçinde Lejant (İmparatorluk Kültü ile Alakalı)		Kat. No.3	Kat. No. 12-13		
Distylos Tapınak İçinde İmparator Heykeli				Kat. No.18	
Tetrastylos Tapınak İçinde Argaios	Commodus Dönemi	Kat. No.4			
Argaios'un Zirvesindeki Tanrının Diğer zirvedeki Üç Tanrıyla Selamlaması		Kat. No.9	Kat. No.14		
Argaios'un Zirvesinde Tek Tanrı	Birçok İmparator döneminde yaygın şekildedir	Kat. No.11	Kat. No.10		Kat. No.21
Argaios'un Üç Zirvesinde Üç Tanrı		Kat. No.5		Kat. No. 15-16	
Agonistik Urne		Kat. No. 5-6		Kat. No.16	Kat. No.27
Argaios Dağı Önünde Tetrastylos Tapınak		Kat. No.5		Kat.No.16	
Fillerin Çektiği Araç Üzerinde Argaios		Kat. No.7		Kat. No.19	
Quadriga Kullanan İmparator		Kat. No.8			Kat. No.25
İki Baitylos Sütun arasında Apollon				Kat. No.17	
Vexillumlar Arasında Argaios Betimi					Kat. No. 20-21-22-29
İmparatoru Taçlandıran Nike					Kat. No.23
Tykhe ve Argaios'a Sunuda Bulunan Rahibeler					Kat. No.24

Sonuç

Severuslar Dönemi olarak anılan dönemde, doğu sınırında stratejik bir konuma sahip olan Kaisareia kentinin sikke tiplerinde çeşitliliğin arttığı anlaşılmaktadır. Kent iki neokoros unvanını da bu dönemde aldığından bunu vurgulayan sikkeler basılmıştır. Septimius Severus Dönemi ile başlayan Severus Hanedanı propagandası ve oğullarının kendinden sonra varis olacağına mesajı sikkeler üzerinden aktarılmaktadır. Bu imparatorluk ideolojilerinin sadece Kaisareia kenti için uygulandığını düşünmek eksik olacaktır. Kaisareia sikkelerinin Roma askerlerine ödeme amaçlı kullanıldığı düşüncesi bulunmaktadır. Roma askerlerinin imparatora bakışı halktan çok daha önemli bir konumdadır. Bunun nedeni mevcut imparatoru tahtından ederek yerine yeni bir imparator çıkarabilmeleridir. Bu nedenle sikkeler üzerindeki betimlerle bir propaganda yaparak Severus Hanedanlığı düşüncesi vurgulanmış olmalıdır.

Daha önceki dönemlerde de doğu sınırı ve askeri açıdan önemli olan kentin muhtemelen Roma hakimiyeti ile birlikte bir imparator kültü mevcuttu. Kappadokia koinonunun baş kenti olması bunu göstermektedir. Ancak bu neokoros unvanı almasını gerektirecek bir durum olmamış gibi görünmektedir. Bu kentin bölgede yarışabileceği kendi büyüklüğünde başka bir kent olmaması ile alakalı olmalıdır. Septimius Severus Dönemi ile birlikte oluşan siyasi ortamda kente bu unvan verilerek

onurlandırılmıştır. Bu dönemde Severus, Parth tehdidi alt etmiş ancak doğu sınırının önemi artmıştır. İkinci neokoros dönemi olan Severus Alexander zamanında bu önem iyice artmıştır ve Kappadokia doğu sınırında kritik bir nokta haline gelmiştir. Bu nedenle kent iki kez bu unvanla onurlandırılmış olmalıdır. Severus Alexander Dönemi askeri betimleri tamamı ise Sasani tehlikesinin sonucudur. Hanedanın son imparatoru Severus Alexander ile birlikte Severus Hanedanı propagandası Kaisareia sikkelerinde görülmemektedir. Bunun yerine Roma İmparatorluğu'nun ve Roma askerinin gücü vurgulanmış ve bu güç kentin ve Argaios'un gücü ile desteklenmiş şekilde betimlenmiştir. Sikkeler üzerinde ikinci neokoros unvanı bile vurgulanmaz, bunun yerine yalnızca yeni askeri betimler vurgulanmıştır.

Neokoros tapınağı ise kentin yerel kültü olan Argaios ile doğrudan bağlantılıdır. Korinth sütunlu ve yüksek kaideli bir tapınak İmparator kültü için kullanılmıştır. İmparatorluk kültü için inşa edilen tapınak, her betimde Argaios'la betimlenmiştir. Bu da kentin baş tanrısının imparator kültü ile bağlantısını belirtmek için olmalıdır. Bu imparator kültü tapınağı hem distylos hem de tetrastylos betimlenmektedir. Burada asıl tapınak tetrastylos olmalıdır ancak sikkelerde sütun sayısı azaltılarak içerisindeki figür vurgulanmak istenmiştir. O yüzden içerisi figür olan betimler iki sütunlu betimlenmiştir. Commodus, Septimius Severus ve Severus Alexander Dönemlerinde içerisinde imparatoru temsil eden kartal bulunurken Elagabalus'a ait tek bir sikke de tapınak içerisinde imparator heykeli görülmektedir. Bu heykel Elagabalus'a ait bir heykelse imparator damnatio memoriae (hafızalardan silme)'ye uğradığında heykel ortadan kalkmış ve tekrardan kartala dönüşmüş olabilir. Bu heykelin ilk neokoros unvanı alan Septimius Severus'a ait olması da oldukça olasıdır. Ancak Septimius Dönemi'nde bu tipte basılmış bir sikkeye henüz rastlanılmamıştır. Bu konuda bulunabilecek yeni sikke betimleri ve arkeolojik veriler ile konu değişime açıktır. Ancak bu sikke ile tapınak içerisinde askeri kıyafetlerde ile betimlenen bir imparator heykelinin varlığı kanıtlanmıştır. Yine bu tapınak da Argaios alınlık içerisinde tasvir edilmiştir. Bu da imparator kültü tapınağının Argaios ile bağlantılı olduğu kanıtlanmıştır. Sikkelerde betimlenen Argaios tapınağının imparatorluk kültü tapınağına benzer olmasından dolayı Argaios tapınağının imparator kültü için kullanıldığı düşüncesi akla gelmektedir. İmparatorluk kültü tapınağın alınlık kısmında Argaios bulunur ya da arka tarafında Argaios bulunur şekilde betimlenir. Eğer yeni bir tapınak inşa edildiyse de bu tapınak Argaios için oluşan bir kutsal alanın içindedir.

Kaisareia'nın Severuslar öncesi bronz sikke betimleri, Argaios, Argaios zirvesinde tanrı, Herakles sopası, Tykhe, buğday başağı gibi oldukça yerel betimlerdir. Gümüş sikkelerde de Argaios ve Herakles sopası dışında Roma İmparatorluk tiplerini kullanılırken Septimius Severus ile birlikte Argaios zirvesinde dörtlü tanrı betimi gümüş sikkelerde de basılmıştır. Severuslarla birlikte kentin neokorosluk alması ile Kaisareia sikkelerinde imparatorluk kültü betimleri görülmeye başlanmıştır. Aynı zamanda kent sikkelerindeki ideolojik betimler artmıştır. Bu da bu dönemde Kappadokia'nın ve Kaisareia'nın öneminin artmış olduğunu göstermektedir.

Etik Kurul İzni

Makalede bulunan resimlerin altında Kayseri Arkeoloji Müzesi olarak aktarılan sikkeler, 2019 yılında "Argaios Betimli Caesarea (Kayseri) Sikkelerinin İkonografik Açından Değerlendirilmesi" adlı yüksek

lisans tezi kapsamında Kayseri Arkeoloji Müzesi'nden izin alınarak katalog haline getirilen ve söz konusu tezde yayınlanan sikkelerdir.

KATALOG

Kat. No. 1: AE; 30 mm.; 13,72 gr.; 12.

Ö.Y.: Commodus'un başı, paludamentumlu, sağa. M KOMO AN[TΩNI]N

A.Y.: Distylos yapı içerisinde kartal, üzerinde Argaios; MH[TPO]ΠO KAI[CAP]EI E[T] ΠI

Kaynak: RPC IV.3, 6906 (=Henseler 661)

Kat. No. 2: AE; 28 mm.;14.81 gr.; 7.

Ö.Y.: Septimius Severus'un başı, sağa, taçlı; AV Λ CEΠTI CEOVHPOC C

A.Y.: Sunak üzerinde Argaios, sunağın içinde kartal sağa, başını sola çevirmiş, kartalın sağında yıldız, solunda hilal bulunmakta; MHT[ΠOΠ KAICAPIAC], ET B.

Kaynak: Henseler 345b, 687

Kat. No. 3: AE; 21 mm.; 5,76 gr.

Ö.Y.: Septimius Severus'un başı, sağa, taçlı: AY K Λ CEΠ CEOYHPO

A.Y.: İki Korinth sütunlu tapınak içerisinde NEΩKOPOY lejantlı, tapınağın alınlık kısmı içerisinde yıldız bulunmakta; MHTΠOΠ KAICAPI, ET IA.

Kaynak: Berlin Münzkabinett Colletion 18223914

Kat. No. 4: AE; 18 mm.; 5,25 gr.; 12.

Ö.Y.: Septimius Severus'un başı, sağa; AVΛ [CEΠ] CEOVHPO

A.Y.: Korint sütunlu tetrastylos tapınak içinde Argaios, alınlıkta küre bulunmakta; MHTΠOΠ KAIC, ET IA

Kaynak: Kayseri Arkeoloji Müzesi Kat.No.: 6419/11 (Akbaş, 2019, s.107).

Kat. No. 5: AE; 35 mm.; 21,25 gr.; 12.

Ö.Y.: Julia Domna'nın başı, sağa, giyimli, kontrmarklı; IOYAIA[].

A.Y.: İki agonistik ödül urnesi arasında Argaios, önünde dört sütunlu tapınak, Argaios'un üç zirvesinin her birinde bir tanrı bulunmakta, tanrılar sol ellerinde asa tutmakta; MH[], NEΩKOPOY, ET [B].

Kaynak: Kayseri Arkeoloji Müzesi Kat.No.: 73/163 (Akbaş, 2019, s.109).

Kat. No. 6: AE; 30 mm.; 13.26 gr.; 6

Ö.Y.: Septimius Severus'un başı, sağa, defne çelenkli; AYKAI Λ CEΠ CEOYHPOC

A.Y.: İki agonistik ödül urnesi arasında Argaios, Agonistik urneler süslemeli ve urnelerin içinden palmiye dalı çıkmakta; ΜΗΤΡΟ ΚΑΙ ΚΑ ΚΟΙΝΟ ΚΕΥΗΡΙΟ ΦΙΛΑΔΕΛΦΙΟ, ΕΤ ΙΓ.

Kaynak: Leu Web Auc. 4 (6/2018), lot 615

Kat. No. 7: AE; 30 mm.; 16.49 gr.; 12.

Ö.Y.: Septimius Severus'un başı, sağa, taçlı; []ΚΑΙ Λ ΚΕΠ [].

A.Y.: Hareket halinde iki filin çektiği arabada Argaios agalması, sağa; ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩ ΚΑΙ ΚΑΡΙΑΚ, ΕΤ Β.

Kaynak: Henseler 349, 688

Kat. No. 8: AE; 28 mm.; 16.07 gr.; 1.

Ö.Y.: Septimius Severus'un başı, sağa, taçlı; Λ ΚΕΠ ΚΕΥΗΡΙΟ ΠΕΡ.

A.Y.: Hareket halinde bir Quadriga üzerinde imparator, sağa, imparator toga giyimli, sağ elinde patera tutarken sol elinde asa tutmakta, atların üzerinde Argaios betimi bulunmakta; ΜΗΤΡΟΠΟ ΚΑΙ ΚΑΡΙΑΚ, ΕΤ Β.

Kaynak: Leu Web Auc. 5 (9/2018), lot 572

Kat. No. 9: AR; 9.05 gr.; 12.

Ö.Y.: Septimius Severus'un başı, sağa, defne çelenkli; ΑΥ ΚΑΙ Λ ΚΕΠΤΙΜΙ ΚΕΥΗΡΙΟ ΑΥΓ.

A.Y.: Argaios'un sağ zirvesinde tek bir figür, sol zirvesinde 3 figür bulunmakta, sağdaki figür sol elini kaldırmış sağ eliyle asa tutuyor, soldaki üçlü grup ise sağ ellerini havaya kaldırıp selam verir şekilde; ΜΗΤΡΟ ΚΑΙ ΚΑΡΙΑΚ ΝΕΩΚΟ, ΕΤ ΙΗ.

Kaynak: CNG Triton XIII (1/2010), lot 1465

Kat. No. 10: AR; 24-25 mm.; 9.57 gr.; 11.

Ö.Y.: Genç Caracalla'nın başı, sağa, paludamentumlu; ΜΑΡ ΑΥΡΗΛΙ ΑΝΤΩΝΙ ΚΑΙ Κ.

A.Y.: Argaios zirvesinde ayakta çıplak tanrı, sağ elinde globus tutarken sol elinde asa tutmakta, dağın sağ zirvesinde hilal, sol zirvesinde yıldız bulunmakta; [ΜΗΤΡ]ΟΠΟΛ ΚΑΙ ΚΑΡΙΑΚ, ΕΤΟΥΚ Ε.

Kaynak : CNG Triton XII (1/2010), lot 1394

Kat. No. 11: AR; 9.4 gr.;12.

Ö.Y.: Septimius Severus ve Caracalla'nın başı, sağa, defne çelenkli, paludamentumlu; ΑΥ Κ Λ ΚΕΠ ΚΕΥΗΡΙΟ ΑΥ Κ ΑΥΡ ΑΝΤΩΝΙΝΟΚ.

A.Y.: Argaios üzerinde ayakta çıplak tanrı, sağ elinde globus sol elinde asa tutmakta; ΜΗΤΡΟ ΚΑΙ ΚΑΡΙΑΚ ΝΕΩΚΟ, ΕΤΟΥΚ ΙΕ.

Kaynak: BMC 1890,0703.3

Kat. No. 12: AE; 29 mm.; 13,09 gr.; 6.

Ö.Y.: Caracalla'nın başı, sağa, taçlı; AY KAI M AYP ANT[ΩNINOC].

A.Y.: Distylos tapınağın alınlığı üzerinde Argaios, tapınağın alınlığında yıldız bulunmakta; ΜΗΤΡΟΠΟ - KAICA[PEI]AC, ΕΤΟ ΙΓ, tapınağın içinde ΕΙC ΕΩΝΑ ΤΟΥC ΚΥΠΙΟΥC.

Kaynak: Berlin Münzkabinet Collection 18224032

Kat. No. 13: AE; 30 mm.; 13,09 gr.; 12.

Ö.Y.: Geta'nın başı, sağa, paludamentumlu; Λ CΕΠΤΙ ΓΕΤΑC Κ.

A.Y.: Sunak Üzerinde Argaios, [ΜΗΤΡΟΠΟ]ΛΕΩC ΚΑΙCΑΡΕΙΑC, sunağın içinde, [C]ΕΟΥΗΡΟΥ ΒΑCΙΩΕΥΟΝ ΤΟC Ο ΚΟΙΝΟC [].

Kaynak: Henseler 630; 974

Kat. No. 14: AR; 24 mm.; 8,38 gr.; 12.

Ö.Y.: Caracalla'nın başı, sağa, taçlı; AY KAI M AYPΗΛΙ AN[ΤΩNINOC].

A.Y.: Argaios'un sağ zirvesinde tek bir figür, sol zirvesinde 3 figür bulunmakta, sağdaki figür sol elini kaldırmış sağ eliyle asa tutuyor, soldaki üçlü grup ise sağ ellerini havaya kaldırıp selam verir şekilde; ΜΗΤΡΟΠ [KAI]CΑΡΙΑC ΝΕΩ, ΕΤ ΙΘ.

Kaynak: CNG Auc. 84 (5/2010), lot 878

Kat. No. 15: AE; 27 mm.; 10,1 gr.; 12.

Ö.Y.: Elagabalus'un başı, sağa, taçlı, paludamentumlu; AY K M AYPΗΛΙΟC ANΤΩNEINOC.

A.Y.: Platform üzerinde Argaios, dağın üç zirvesinin her birinde bir tanrı bulunmakta, sol ellerinde asa, sağ ellerinde globus bulunmakta; [ΜΗΤΡΟΠΟ] Κ[ΑΙCΑΡ], ΕΤ Β platform içinde ΝΕΟΚΟΡ.

Kaynak: Kayseri Arkeoloji Müzesi Kat.No.: 2008-256 (Akbaş, 2019, s.118).

Kat. No. 16: AE; 35 mm.; 19,81 gr.

Ö.Y.: Elagabalus'un başı, sağa, ışın taçlı, paludamentumlu; [AY K M AYPΗΛΙΟC] ANΤΩ[NEINOC CEBACT].

A.Y.: Argaios'un önünde iki agonistik ödül urnesi arasında tetrastylos tapınak, Argaios'un üç zirvesinin her biri üzerinde bir tanrı bulunmakta, tanrılar sağ ellerinde globus, sol ellerinde asa tutmaktalar; ΜΗΤΡΟΠΟ [ΚΑΙCΑΡΙΑC], ΝΕΟΚΟΡΟΥ ΕΤ Β.

Kaynak: Paris FG 636(=RPC VI, 6658.2)

Kat. No. 17: AE; 36 mm.; 20,21 gr.; 11.

Ö.Y.: Elagabalus'un başı, sağa, paludamentumlu, ışın taçlı, Helios kontrmarklı; [AY K M AYPH]ΛIOC AN[ΤΩNEINOC] CEBACT.

A.Y.: İki sütun arasında Argaios üzerinde oturan tanrı, sol elinde defne dalını ileri uzatmakta, sağ eliyle dağdan destek almakta, defne dalı üzerinde Argaios agalması bulunmakta; ΜΗΤΡΟΠΟΛ ΚΑΙCΑΡΙΑ, ΝΕΟΚΟΡΟΥ ΕΤ Β.

Kaynak: BMC 1975,0411.164

Kat. No. 18: AE; 26 mm.; 14,05 gr.; 12.

Ö.Y.: Elagabalus'un başı, sağa, taçlı, paludamentumlu; []ΥΡΗΛΙ[].

A.Y.: Distylos tapınağın içinde cepheden figür, zırh giyimli, sağ elini havaya kaldırmakta, sol elini yana uzatmakta, sol elinin üst kısmında yıldız bulunmakta; tapınağın alınlığında Argaios betimi bulunmakta, Argaios'un zirvesinde çelenk bulunmakta; []ΠΟ ΚΑΙCΑΡΙΑ.

Kaynak: Kayseri Arkeoloji Müzesi Kat. No.: 77/666 (Akbaş, 2019, s.122-123).

Kat. No. 19: AE; 35 mm.; 22.29 gr.; 5.

Ö.Y. : Elagabalus'un başı, sağa, ışın taçlı, paludamentumlu, Helios kontrmarklı; [] K M AVPH[] CEB.

AY. : İki filin çektiği araba içinde Argaios agalması; ΚΑΙCΑΡΙΑC, ΝΕΟΚΟΡΟΥ, ΕΤ Γ.

Kaynak: BMC 1979,0101.2716(=RPC VI 6692.1)

Kat. No. 20: AE; 27mm.; 12.2 gr.;1.

Ö.Y.: Severus Alexander'ın başı, sağa, taçlı, paludamentumlu; ΑΥΚ CΕΟΥΗΡΟC ΑΛΕΞΑΝΔΡ.

A.Y.: İki vexillum arasında Argaios, zirvesinde kartal, kanatları açık, başını yukarı kaldırmış, ağzında çelenk tutar şekilde; ΜΗ[ΤΡΟΠ]Ο ΚΑΙCΑΙ, ΕΤ C.

Kaynak: Kayseri Arkeoloji Müzesi Kat. No.: 2008/376 (Akbaş, 2019, s.131).

Kat. No. 21: AE; 36 mm.; 27.18 gr.; 6.

Ö.Y.: Severus Alexander'ın başı, sağa, taçlı, paludamentumlu; ΑΥΚ CΕΟΥΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡ.

A.Y.: İki vexillum arasında Argaios, zirvesinde ayakta çıplak tanrı, sol elinde asa tutmakta, vexillumların üzerinde kartal bulunmakta; ΜΗΤΡΟΠ ΚΑΙCΑΡΙΑ, ΕΤ Ε.

Kaynak: SNG Copenhagen 292

Kat. No. 22.: AE; 27 mm.; 11,78 gr.; 6.

Ö.Y.: Severus Alexander'ın başı, sağa, defne çelenkli, paludamentumlu; ΑΥΚCΕΟΥΗΡΟC ΑΛΕΞΑΝΔΡ.

A.Y.: İki vexillum arasında ayakta Herakles, sola doğru, sağ elinde defne dalı, sol elinde sopa tutmakta, vexillumların üstünde Argaios bulunmakta; ΜΗΤΡΟΠΟ ΚΑΙCΑΡΙΑ, ΕΤ C.

Kaynak: Naumann 45 (7/2016), lot 577

Kat. No. 23: AE; 37 mm.; 26,09 gr.; 12.

Ö.Y.: Severus Alexander'ın başı, sağa, defne çelenkli, paludamentumlu; AYK CEOYHPOC AΛEΞN[JPOC CEBA.

A.Y.: Askeri giyimli imparator, sola doğru, sağ elinde elinde mızrak ve manto tutmakta, sol eliyle ateş sunağına patera ile sunu yapmakta, imparatorun arkasında Nike onu defne çelenği ile taçlandırmakta, ateş sunağının üzerinde Argaios betimi bulunmakta; MHTPOΠOΛEΩC KAICAPIAC, ET C.

Kaynak: NavilleAuc. 25 (9/2016), lot 261

Kat. No. 24: AE; 35 mm.; 21,87 gr.

Ö.Y.: Severus Alexander'ın başı, sağa, taçlı, paludamentumlu; AYK CEOYH AΛEΞANΔ.

A.Y.: Tykhe, cepheden oturur halde, sur taçlı, cornucopia ve çelenk (?) tutmakta, üzerinde Argaios betimi var iki yanında ayakta Tykhai figürleri bulunmakta, ikisi de polos giyinmekte ve ortalarında oturan Tykhe'yi çelenkle taçlandırmaktalar; MHTPOΠ KAICAPI, ET [Γ].

Kaynak: Paris FG 677

Kat. No. 25: AE; 28 mm.; 11,9 gr.; 12.

Ö.Y.: Severus Alexander'ın başı, sağa, taçlı, paludamentumlu; AYKCEOYHP AΛEΞAΔ[].

A.Y.: Hareket halinde bir Quadriga üzerinde imparator, sağa, imparator toga giyinmiş, sağ elinde patera tutarken sol elinde asa tutmakta, atların üzerinde Argaios betimi bulunmaktadır; MHTPOΠ KAIC, ET Γ.

Kaynak: Kayseri Arkeoloji Müzesi Kat.No.: 2005/5 (Akbaş, 2019, s.127).

Kat. No. 26: AE; 22 mm.; 8,34 gr.

Ö.Y.: Severus Alexander'ın başı, sağa, taçlı, paludamentumlu; AY K CEOY AΛEΞAN.

A.Y.: A M K Γ / ΠON K AP / MHTPOΠ / KAICAPI/A ΔIC N / ET E lejanti.

Kaynak: Berlin Münzkabinett 18252553

Kat. No. 27: AE; 21 mm.; 7,67gr.

Ö.Y.: Severus Alexander'ın başı, sağa, defne çelenkli; AYKCEOYHPOC AΛEΞANΔPO.

A.Y.: Süslemeli Agonistik ödül urnesi, süslemelerin ortasında Argaios betimi, urnenin içinden üç tane palmye dalı çıkmakta; MH KAICAPI NEΩKO, ET Γ.

Kaynak: Tom Vossen 2165

Kat. No. 28: AE; 27 mm.; 13,7 gr.; 12.

Ö.Y.: Severus Alexander'ın başı, sağa, defne çelenkli, paludamentumlu; ΑΥΚCEO[] ΑΛΕΞ[].

A.Y.: Distylos tapınak alınlığının üzerinde Argaios, tapınağın içinde kartal,başını sağa çevirmiş, tapınak alınlığı içinde küre bulunmakta; ΜΗΤΡΟΠΟ [] ΑΡΙ, ΕΤ Ç.

Kaynak: Kayseri Arkeoloji Müzesi Kat.No.: 87/109 (Akbaş, 2019, s.131).

Kat. No. 29: AE; 26 mm.; 12,03 gr.; 6.

Ö.Y.: Severus Alexander'ın başı, sağa, taçlı, paludamentumlu; Α Κ CEOΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡ

A.Y. Argaios Dağı, altında Roma kartalı, her iki yanda vexillum; ΜΗΤΡΟΠΙ ΚΑΙΣΑ ΕΤ Ç.

Kaynak: RPC VI (=Zeus WA 17, 5 Jun. 2021, lot 543)

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

Kaynakça

- Abramzon, M. G. (2003). The Gerzeul hoard of coins of Caesarea of Cappadocia (in the Museum of Abkhazia). *Revue numismatique*, 6 (159), 243-256. https://www.persee.fr/doc/numi_0484-8942_2003_num_6_159_2514
- Akbaş, B. (2019). *Argaios betimli Caesarea (Kayseri) sikkelerinin ikonografik açıdan değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akşit, O. (1970). *Roma imparatorluk tarihi*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Asia Minor Coins. (2024, 20 Ekim). https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=284&pid=3060#top_display_media
- Asia Minor Coins. (2024, 20 Ekim). https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=284&pid=12014#top_display_media
- Baydur, N. (1970). *Kültepe (Kanes) ve Kayseri tarihi üzerine araştırmalar*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Baz, F. (2019). Cappadocia Eyaleti'ndeki Caesarea kentinin ilk neokoros unvanına ilişkin düşünceler. İçinde B. Öztürk, vd. (Ed.), *Mnemes Kharin & Filiz Dönmez-Öztürk Anısına Makaleler* (ss. 95-101). Homer Kitapevi.
- Berlin Münzkabinet Online Catalogue. (2024, 20 Ekim). <https://ikmk.smb.museum/home?lang=en>
- Bland, R. (1991). The last coinage of Caesarea in Cappadocia. *Ermanno A Arslan Studia Dicata, Glaux 7*.
- Bland, R. (1996). The bronze coinage of Gordian III from Caesarea in Cappadocia, *Studies in ancient coinage from Turkey. Royal Numismatic Society Special Publications No. 29*, 65.
- BMC: Wroth, W.W. (1911). *Catalogue of the Greek coins of Galatia, Cappadocia, and Syria*. The Trustees.
- Buechner, G. (1988). *De Neokoria*. Gissae J. Ricker.
- Burrell, B. (2004). *Neokoroi Greek cities and Roman emperors*. Brill.
- Butcher, K. (1992). Rhodian Drahms at Caesarea in Cappadocia. *The Numismatic Chronicle*, Vol 152.
- Campbell, L. A. (1968). *Mithraic iconography and ideology*. E. J. Brill.
- Cassius Dio (1955). *Dio's Roman history, vol. IX, books LXXI-LXXX*. (Çev. E. Cary). Harvard University Press.
- Cook, A. B. (1925). *Zeus A study in ancient religion Volume II*. Cambridge University Press.
- Ergin, Y. G. (2009). *Anadolu'da Roma hakimiyeti: isyanlar, tepkiler ve huzursuzluklar. Asia eyaleti'nin kuruluşundan (MÖ 129) Iustinianus döneminin sonuna kadar (MS 565)* (Yayımlanmamış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ganschow, T. (2018). *Münzen von Kappadokien Sammlung Henseler Band 1*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Ganschow, T. (2018). *Münzen von Kappadokien Sammlung Henseler Band 2*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Gorrie, C. (2004). Julia Domna's building patronage, Imperial family roles and the Severan revival of moral legislation. *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, 53(1), 61-72.
- Güler, O. (1995). *Antik çağ ikonografisinde Erciyes*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

- Herodian (1970). *History of the empire, books 5-8*, (Çev. C.R.Whittaker). Massachusetts.
- Historia Augusta (2021). *Antoninus Caracalla'dan Calvinus Balbinus'a Roma imparatorları* (Çev. S. Özgüler). Kronik Kitap.
- Howgego, C. J. (1985). *Greek imperial countermarks*. Royal Numismatic Society Special Publication.
- Imhoof-Blumer, F. (1897). Zur Griechischen Münzkunde. *Revue Suisse de Numismatique VIII*, 1-24.
- Karwiese, S. (2004). *Antik nümizmatiğe giriş*. (Haz. N. Başgelen). Arkeoloji Sanat Yayınları.
- Kaya, M. A. (2005). Roma imparatoru Septimius Severus döneminde Anadolu. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi* 39, 27-48.
- Kovacs, F. I. (2013). Eusebeia –Caesarea: The civic bronze coinage reconsidered. İçinde P.G. VanAlfenand, R.B. Witschonke (Ed.), *Essays in Honour of Roberto Russo*, Numismatica Ars Classica NacAg.
- Koyuncu, C. (2015). *Eski Yunan ve Roma döneminde Kappadokia bölgesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Leu Numismatik. (2024, 15 Ekim). <https://leunumismatik.com/en/lot/7/615>
- Leu Numismatik. (2024, 15 Ekim). <https://leunumismatik.com/en/lot/9/572>
- Mattingly, H. (1932). The coinage of Septimius Severus and his times. Mints and chronology. *The numismatic chronicle and journal of the Royal Numismatic Society*, 12(47), 177-198.
- Meijer, F. (2006). *İmparatorlar yataklarında ölmez* (Çev. G. Ergin). Homer Yayınları.
- Metcalf, W.E. (1996). Silver coinage of Cappadocia, Vespasian-Commodus (Digital Edition). *Numismatic Notes and Monographs*, issue 166, 66-69.
- Metcalf, W.E. (1997). Notes on the coinage of Severan Caesarea. İçinde Nollé, J., B. Overbeck, P. Weiss (Ed.). *Internationales Kolloquium zur kaiserzeitlichen Münzprägung Kleinasien 27-30 April 1994 in München. Numismata 1*.
- Mitchel, S. (2001). *Anatolia land, men, and gods in Asia Minor volume I The Celts in Anatolia and the impact of Roman rule*. Clarendon Press.
- Naumann Numismatik. (2024, 15 Ekim). <https://www.bidder.com/auctions/numismatiknaumann/browse?a=59&l=47902>
- Naville Numismatic. (2024, 15 Ekim). <https://www.bidder.com/auctions/navillenumismatics/browse?a=2686&l=2997889>
- Noe, S.P.(1925). *A bibliography of Greek coin hoards*. American Numismatic Society.
- O'Grady, S.A. (2015). *The public image of the later Severans: Caracalla to Alexander Severus* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). The University of Queensland.
- Paris Bnf Online Catalogue. (2024, 15 Eylül). <https://gallica.bnf.fr/accueil/fr/content/accueil-fr?mode=desktop>
- Price, S.R.F. (2004). *Ritüel ve iktidar - Küçük Asya'da Roma imparatorluk kültürü*. (Çev. T. Esin). İmge Kitabevi.
- Rowan, C. (2009). Becoming Jupiter: Severus Alexander, The temple of Jupiter Ultor, and Jovian iconography on Roman imperial coinage. *AJN Second Series* 21, 123-150.

- RPC IV Online Catalogue. (2024, 20 Ekim). <https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/countermark/873>
- Shelton, J. (2006). Elephants as enemies in ancient Rome. *Concentric: Literary and Cultural Studies*, 32(1), 3-25.
- SNG Copenhagen(1982); *Sylloge Nummorum Graecorum, The royal collection of coins and medals Danish National Museum, Cyprus-Cappadocia uncertain coins imperial cistophori*, West Milford.
- Speidel, M.A. (2014). Connecting Cappadocia. The contribution of the Roman imperial army. İçinde V. Cojocar, A. Çoşkun, M. Dana, (Ed.) *Interconnectivity in the Mediterranean and Pontic World during the Hellenistic and Roman Periods*. Mega Publishing House
- Sydenham, E.A. (1978). *The coinage of Caesarea in Cappadocia*. Attic Books.
- Tacitus, (1907). *Die annalendes Cornelius Tacitus*. (Çev. W. Heraeusand ve A. Draeger). B.G. Teubner.
- Tekin, O. (1998). MÖ IV.-MS VI. yüzyıllar: Helenistik Çağ ve Roma İmparatorluk Döneminde Kappadocia Krallığı. İçinde M. Sözen (Ed.). *Kappadocia*. Ayhan Şehenk Vakfı.
- Türkmen, M. (2007). *Pamphylia ve Kilikia'da Severuslar dönemi mimari bezemesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tyrius, M. (1804). *The dissertations volume 2*. (Çev. T. Taylor). C. Whittingham.
- Walker, D.R. (1976). *The metrology of the Roman silver coinage: Part 1 from Augustus to Domitian*. British Archaeological Reports.
- Weiß, P. (1985). Argaios / Erciyas dagt — heiliger berg Kappadokiens, monumente und ikonographie, *Jahrbuch für Numismatik und Geldgeschichte*, XXXV.
- Yurtsever, A. (2015). Neokoros düşüncesinin kökeni ve gelişimi: tanrı, kutsal krallık ve yönetici ilişkisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 1-16.

